

УДК 338.24:658.15

Орлик О.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
інформаційних систем в економіці,
Одеський національний економічний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Тривале перебування української економіки у стані фінансово-економічної кризи зумовило нестійкість фінансового стану переважної більшості підприємств й низький рівень їх фінансової безпеки. Сучасні підприємства функціонують у досить несприятливих умовах, що призводять до негативних результатів їх діяльності та характеризуються: недостатністю вільних фінансових ресурсів, частими коливаннями кон'юнктури фінансового ринку, нестабільністю та мінливістю навколишнього середовища, непостійністю державної економічної політики. Тому, задля подолання їх негативних наслідків, необхідно впроваджувати заходи щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств.

Саме фінансова складова економічної безпеки є однією з найважливіших, без позитивних результатів якої неможливе успішне функціонування жодного підприємства. Відтак, досягнення відповідного рівня фінансово-економічної безпеки повинно мати стратегічний характер, а для впровадження відповідних заходів необхідно розробити стратегію забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами розробки та реалізації стратегії забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання займалися такі науковці, як: В. Ареф'єв, К. Горячева, В. Черевко, Є. Балацький, Т. Загорельська, О. Пономаренко, В. Орлова, І. Біломісна, Є. Грохольська, І. Мойсеєнко, О. Марченко, Є. Орехова, К. Орехова, Л. Запорожцева та ін.

Проте на сьогодні в економічній літературі немає однозначного визначення сутності, умов та етапів процесу формування та реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки підприємств. Усе це свідчить про актуальність вибору напрямку дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою статті є комплексне дослідження особливостей та основ формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед кожним суб'єктом господарювання стоїть завдання забезпечення стабільного функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Це зумовлює об'єктивну необхідність постійного дотримання відповідного рівня фінансово-економічної безпеки, який залежить від того, наскільки ефективно керівництво підприємства і функціональні менеджери будуть спроможні запобігти та протистояти можливим загрозам та ліквідувати наслідки об'єктивних і суб'єктивних негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Фінансова безпека посідає особливе місце в системі економічної безпеки підприємства, впливаючи абсолютно на всі сфери його діяльності. В той же час, зміни в будь-якій сфері діяльності підприємства в кінцевому результаті відображаються на його фінансовій безпеці. Слід відзначити, що: суть фінансової безпеки підприємства вчені в основному розуміють як фінансову стійкість і/або як захищеність від загроз; головною метою фінансової безпеки виступає гарантування фінансової стійкості та максимально ефективного функціонування підприємства у поточному періоді та високий потенціал розвитку у майбутньому; головною умовою – здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні завдати фінансової шкоди підприємству [1, с. 223-224].

Визначення особливостей формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства доцільно розпочати з аналізу концептуальних підходів щодо визначення сутнісної характеристики даного поняття.

Поняття «стратегія» увійшло до числа управлінських термінів у 50-і роки ХХ століття. Саме в цей час відбувається перехід до переосмислення поняття стратегії – від військового терміну у вигляді «науки і мистецтва розгортання засобів для бою» до економічного розуміння цього поняття. Запозичення категорії «стратегія» з військового лексикону пояснюється тим, що підприємства країн з ринковою економікою у 50-х роках минулого століття опинились в умовах, пов'язаних із насиченням ринку, зростанням конкуренції.

Зважаючи на це, досить важливим є усвідомлення самої сутності стратегії фінансово-економічної безпеки та визначення умов її формування.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного погляду щодо трактування поняття «стратегія фінансово-економічної безпеки» (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи щодо визначення поняття «стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства»

Автори, джерела	Сутнісна характеристика
І. Мойсеєнко, О. Марченко [2, с. 326]	Стратегія фінансово-економічної безпеки – це розроблення довгострокового плану для забезпечення реалізації мети, завдань та досягнення цілей підприємства, зокрема забезпечення фінансової та економічної безпеки, а також планування розподілу ресурсів в умовах постійної нестабільності зовнішнього середовища та адаптації до нього, для захисту цього підприємства від впливу загроз, ризиків і досягнення нормального та безпечного його функціонування.
Є. Картузов [3, с. 177]	Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства – це науково-методичний інструмент (технологія), який включає визначення стратегічних фінансових цілей (у вигляді фінансових інтересів), вибір ефективних напрямів, форм і методів їх досягнення й механізм реагування на зміни у зовнішньому середовищі і внутрішньому стані фінансової діяльності.
К. Орехова [4, с. 158], Є. Орехова [5, с. 128]	Стратегія забезпечення фінансової безпеки – це спосіб (інструмент) формування та реалізації цілей фінансово-господарської діяльності підприємства, спрямований на досягнення безперервного та адаптованого до просторово-часових змін процесу трансформації капіталу (джерел фінансування господарської діяльності) в капітальні блага (матеріальні ресурси, готову продукцію, грошові кошти) з урахуванням його фінансової стійкості, фінансової стабільності, ринкової активності та конкурентних переваг.
Т. Олексюк [6, с. 441-442]	Стратегія управління фінансовою безпекою – система послідовних управлінських рішень, яка забезпечує динамічний стан захищеності, конкурентостійкості та стабільного розвитку підприємства через сукупність цілеспрямованих впливів на стан фінансової безпеки підприємства з метою ефективної реалізації загальної фінансово-господарської стратегії, місії підприємства та досягнення визначених стратегічних цілей.
О. Папка [7, с. 162]	Стратегія фінансової безпеки – модель функціонування та розвитку, в рамках якої ставляться певні цілі та завдання в розрізі видів діяльності, на основі визначення фінансових інтересів, ідентифікації та аналізу внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці, наявності достатнього ресурсного забезпечення, а також розробляються та здійснюються заходи, спрямовані на реалізацію намічених цілей та завдань.
Л. Запорожцева, М. Рябих [8, с. 1637]	Стратегія забезпечення фінансової безпеки – це один з видів функціональної стратегії підприємства, що забезпечує його зростання і захист фінансових інтересів від різних загроз шляхом формування довгострокових напрямів розвитку.

Джерело : складено автором на основі вказаних джерел

Дослідження показали, що філософію стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки можна представити у вигляді наступних концептуальних положень: стратегія в якості засобу досягнення цілей робить упор на прогноз поведінки зовнішнього середовища і аналіз можливостей підприємства; цілі стратегії відображають загальні завдання і забезпечують виконання місії підприємства; стратегія адаптована до змін зовнішнього середовища; стратегія передбачає альтернативні шляхи розвитку підприємства на основі використання прогнозів, досвіду та інтуїції фахівців; стратегія мобілізує ресурси підприємства і направляє їх на досягнення поставленої мети [9, с. 19].

Спираючись на результати наукового узагальнення теоретичних підходів щодо визначення сутності поняття «стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства», а також структуризації її найважливіших аспектів, в рамках даного дослідження нами пропонується авторське визначення даного поняття.

Стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства, на наш погляд, представляє собою функціональну стратегію, яка передбачає формування стратегічних цілей і завдань фінансово-економічної безпеки підприємства і включає сукупність засобів та інструментів, спрямованих на формування і розподіл фінансових ресурсів для забезпечення захисту фінансово-економічних інтересів підприємства, нейтралізації негативного впливу загроз та ризиків, досягнення підприємством фінансової стійкості та економічного зростання в умовах динамічності зовнішнього середовища.

Важливе значення для формування стратегії має врахування факторів ризику. Кожне підприємство виходячи з конкретної ситуації повинно визначити найбільш значущі (небезпечні) з факторів зовнішнього та внутрішнього впливу і виробити систему заходів щодо їх своєчасного виявлення, попередження чи послаблення. В ході аналізу цих факторів відбувається виявлення потенційних і реальних небезпек і загроз, причин і джерел їх зародження, формулюється проблемна ситуація і відбувається опрацювання попередніх заходів щодо їх усунення. Необхідно з'ясувати можливі наслідки дії факторів впливу, визначити приховані перешкоди при вирішенні завдань бізнесу,

передбачити резервні можливості, підстрахуватися на випадок невдалого або небажаного розвитку подій [10, с. 161]. Одним із негативних факторів є швидка зміна зовнішнього середовища, до якого повинна адаптуватись стратегія.

Стратегія фінансово-економічної безпеки має бути безпосередньо пов'язана із загальною стратегією розвитку підприємства і формуватися в рамках загальної фінансової стратегії. Дослідження показали, що виділяють ряд основних напрямків загальної фінансової стратегії підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика основних напрямків загальної фінансової стратегії підприємства

Параметри	Характеристика напрямків фінансової стратегії
<i>1. Стратегія формування фінансових ресурсів підприємства</i>	
Головна задача стратегічних рішень	– створення потенціалу формування фінансових ресурсів підприємства, адекватного потребам його стратегічного розвитку.
Стратегічні проблеми, що вирішуються	– забезпечення реалізації корпоративної стратегії підприємства; – забезпечення зростання потенціалу формування фінансових ресурсів підприємства з внутрішніх джерел; – забезпечення необхідної «фінансової гнучкості» підприємства (достатнього доступу до зовнішніх джерел фінансування); – оптимізація структури джерел формування фінансових ресурсів підприємства.
<i>2. Інвестиційна стратегія підприємства</i>	
Головна задача стратегічних рішень	– оптимізація розподілу фінансових ресурсів підприємства по напрямкам та формам інвестування за критерієм їх ефективності.
Стратегічні проблеми, що вирішуються	– забезпечення необхідної пропорційності розподілу фінансових ресурсів за напрямками інвестування; – забезпечення необхідної пропорційності розподілу фінансових ресурсів за стратегічними зонами господарювання; – забезпечення необхідної пропорційності розподілу фінансових ресурсів за стратегічними господарськими одиницями підприємства.
<i>3. Стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства</i>	
Головна задача стратегічних рішень	– забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його стратегічного розвитку.
Стратегічні проблеми, що вирішуються	– забезпечення постійної платоспроможності підприємства; – забезпечення достатньої фінансової стійкості підприємства; – нейтралізація можливих негативних наслідків фінансових ризиків підприємства; – здійснення необхідних заходів фінансової санації підприємства при загрозі його банкрутства.
<i>4. Стратегія підвищення якості управління фінансовою діяльністю підприємства</i>	
Головна задача стратегічних рішень	– формування системи умов підвищення якості управління фінансовою діяльністю підприємства у стратегічній перспективі.
Стратегічні проблеми, що вирішуються	– забезпечення високого рівня кваліфікації фінансових менеджерів; – забезпечення високого рівня організаційної культури фінансових менеджерів; – формування достатньої інформаційної бази розробки альтернативних фінансових рішень щодо розвитку підприємства; – впровадження та ефективне використання сучасних технічних засобів управління фінансовою діяльністю, прогресивних фінансових технологій та інструментів; – розробка ефективної організаційної структури управління фінансовою діяльністю.

Джерело : складено автором на основі [11, с. 16-18; 12, с. 35]

Розробка стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, на наш погляд, повинна бути пов'язана з формуванням стратегічних фінансових цілей, які визначаються з урахуванням основних сфер забезпечення фінансової безпеки підприємства (табл. 3).

Розробка і реалізація стратегії фінансово-економічної безпеки – процес досить важкий і вимагає від керівників підприємств різних витрат.

У процесі розробки стратегії фінансово-економічної безпеки особлива увага приділяється виробництву конкурентоспроможної продукції, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості продукції, формуванню та розподілу прибутку, ефективному використанню капіталу підприємства тощо.

Стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки є основою для розробки стратегічних планів і програм, які є системною характеристикою напрямків розвитку підприємства. Стратегія має визначати мету і завдання всієї системи забезпечення фінансової безпеки, орієнтуватися на розробку

і послідовне здійснення заходів щодо закріплення і розвитку позитивних процесів та подолання негативних тенденцій у сфері діяльності підприємства. При цьому мають бути визначені найближчі і перспективні цілі даної стратегії та механізми їх реалізації.

Таблиця 3

Система стратегічних цілей фінансово-економічної безпеки підприємства

Основні сфери фінансової безпеки	Стратегічні цілі
1. Забезпечення росту прибутковості власного капіталу	– максимізація рівня фінансової рентабельності.
2. Формування фінансово-економічних ресурсів підприємства	– оптимізація обсягу фінансових ресурсів.
3. Забезпечення фінансово-економічної стабільності підприємства	– забезпечення необхідного рівня фінансової стабільності і стійкості.
4. Безпека інвестиційної діяльності	– повне задоволення інвестиційних потреб підприємства.
5. Нейтралізація фінансово-економічних ризиків	– мінімізація рівня фінансових ризиків.
6. Безпека інноваційної діяльності підприємства	– впровадження науково-технічних досягнень; – розширення асортименту продукції; – підвищення якості продукції; – забезпечення необхідного рівня технології та організації виробництва.
7. Захист конкурентної позиції підприємства	– розширення частки ринку; – забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності підприємства.
8. Антикризове фінансове управління підприємством	– забезпечення фінансової стабільності при виникненні кризових ситуацій.

Джерело : складено автором на основі [2, с. 328]

В залежності від економічних умов стратегія фінансово-економічної безпеки: встановлює об'єкти, процеси, учасників її формування та реалізації, механізми, які забезпечують досягнення цілей в межах заданих обмежень, і через фінансові ресурси координує інші функціональні стратегії; спрямована або на залучення додаткових зовнішніх фінансових ресурсів, або на поліпшення використання власних фінансових ресурсів.

Дослідження показали, що актуальність розробки стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства визначається рядом умов:

– інтенсивністю змін факторів зовнішнього фінансового середовища: в цих умовах відсутність розробленої стратегії, адаптованої до можливих змін факторів зовнішнього середовища, може призвести до того, що фінансові рішення окремих структурних підрозділів підприємства будуть носити різноспрямований характер, приводити до виникнення протиріч та зниження ефективності фінансової діяльності в цілому;

– переходом до нової стадії життєвого циклу: кожній зі стадій життєвого циклу підприємства притаманні характерні їй рівень інвестиційної активності, напрямки та форми фінансової діяльності, особливості формування та розподілу фінансових ресурсів. Розроблена стратегія дозволяє заздалегідь адаптувати фінансову діяльність підприємства до майбутніх кардинальних змін можливостей його економічного розвитку;

– кардинальною зміною цілей операційної діяльності підприємства, пов'язаною з новими комерційними можливостями, що відкриваються: реалізація таких цілей потребує зміни виробничого асортименту, впровадження нових виробничих технологій, освоєння нових ринків збуту продукції тощо. В таких умовах суттєво зростає інвестиційна активність та диверсифікація форм фінансової діяльності підприємства [11, с. 8-9].

Систему забезпечення фінансово-економічної безпеки можна розглядати як комплекс заходів по локалізації різноманітних загроз і небезпек, що перешкоджають діяльності підприємства і його життєво важливим фінансово-економічним інтересам. Створити універсальну систему фінансово-економічної безпеки підприємства неможливо, оскільки кожне підприємство унікальне, має свої особливості функціонування, потенціал, технічні та технологічні можливості, ринкові позиції тощо [13, с. 81].

На сьогодні, існує декілька підходів щодо виділення етапів формування стратегії фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання. Різні автори по-різному підходять до питання виокремлення етапів, ступеня деталізації процесу. Зокрема, дослідження з цього питання знайшли відображення у працях І. Мойсеєнко та О. Марченко [2, с. 331], Є. Орехової [5, с. 129], Є. Балацького [14], І. Біломісної та Є. Грохольської [15] та ін.

Узагальнюючи різні точки зору, ми вважаємо, що процес формування та реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства доцільно здійснювати згідно наступних основних етапів: визначення загального періоду формування та дії стратегії; проведення моніторингу і аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів; визначення наявності процесів, що загрожують розвитку підприємства

та його фінансово-економічній безпеці; проведення комплексної оцінки фактичного рівня фінансово-економічної безпеки; формування переліку показників, за якими присутні загрози; формування проектних сценаріїв стратегії фінансово-економічної безпеки; проведення оцінки і вибору найбільш пріоритетного сценарію стратегії; забезпечення реалізації обраної стратегії; організація контролю за реалізацією стратегії фінансово-економічної безпеки на підприємстві. Такий підхід дасть можливість: врахувати можливі варіанти розвитку факторів зовнішнього середовища; знизити їх негативний вплив на результати діяльності підприємства; реально оцінити його фінансові можливості; максимально використати внутрішній фінансовий потенціал підприємства; активно маневрувати фінансовими ресурсами тощо.

Викладена послідовність основних етапів процесу формування і реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки при необхідності може бути уточнена і деталізована з урахуванням особливостей фінансової діяльності підприємства.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, в сучасних умовах господарювання перед кожним підприємством гостро стоїть проблема забезпечення його фінансово-економічної безпеки. Кризові явища на ринку товарів та послуг, зростаюча конкуренція серед підприємств, розширення спектру ризиків та загроз – все це потребує від кожного підприємства створення і застосування адаптованої до подібних явищ стратегії забезпечення їх фінансово-економічної безпеки. Досягнення відповідного рівня фінансово-економічної безпеки підприємствами в агресивному економічному середовищі є необхідним не тільки для забезпечення їх економічного зростання, а й умовою подальшого існування.

Бібліографічний список

1. Орлик О.В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові / О.В. Орлик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2015. – № 19. – Том 2. – С. 222-232.
2. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : [навч. посібник] / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.
3. Картузов Є.П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти / Є.П. Картузов // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 8(134). – С. 172-181.
4. Orekhova K.V. The process for forming a financial security strategy of an enterprise / K.V. Orekhova // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – № 17. – Т. 2. – С. 158-172.
5. Орехова Е.В. Стратегия обеспечения финансовой безопасности предприятия / Е.В. Орехова // Актуальные вопросы экономических наук. – 2014. – № 38. – С. 125-130.
6. Олексюк Т.В. Стратегія управління фінансовою безпекою підприємств машинобудування: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / Т.В. Олексюк // Глобальні та національні проблеми економіки : [електронне наукове фахове видання]. – 2015. – Вип. 7. – С. 438-442. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/95.pdf>
7. Папка О.С. Теоретичні аспекти формування стратегії фінансової безпеки страхових корпорацій / О.С. Папка // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – № 3. – Т. 3. – С. 161-164.
8. Запорожцева Л.А. Разработка стратегии обеспечения финансовой безопасности предприятия / Л.А. Запорожцева, М.Е. Рябых // Фундаментальные исследования. – 2013. – № 11-8. – С. 1637-1642.
9. Гусев Ю.В. Стратегический менеджмент : [учебно-методический комплекс] / Ю.В. Гусев, И.В. Лемеш. – Новосибирск : НГУЭУ, 2005. – 158 с.
10. Орлик О.В. Аналіз факторів впливу на економічну безпеку підприємств та методи захисту від загроз і нейтралізації їх наслідків / О.В. Орлик // Тренди та інновації в сучасній економіці : [колективна монографія] / [За ред. О.С. Іванілова]. – Харків : ХНУБА, 2015. – С. 154–165.
11. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lib100.com/book/management/financial_strategy/
12. Яковлева И.Н. Справочник по финансовой стратегии и тактике / И.Н. Яковлева. – М. : Профессиональное издательство, 2009. – 336 с.
13. Орлик О.В. Технологія управління фінансово-економічною безпекою підприємств / О.В. Орлик // Вісник Дніпропетровського університету ім. Олеся Гончара. Серія: Економіка. – 2015. – Вип. 9(1). – Т. 23. – № 10/1. – С. 80-89.
14. Балацький Є.О. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємств: сучасні реалії [Електронний ресурс] / Є.О. Балацький // Ефективна економіка : [електронне наукове фахове видання]. – 2015. – № 8– Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4237>.

15. Біломістна І.І. Стратегія забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств України / І.І. Біломістна, Є.І. Грохольська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fkd.org.ua/article/viewFile/28928/26002>.

References

1. Orlyk, O.V. (2015), "The mechanism of financial and economic security management of an enterprise and its main components", *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 19, Vol. 2, pp. 222-232.
2. Moiseienko, I.P. and Marchenko, O.M. (2011), *Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpryiemstva* [The financial and economic security management of an enterprise], tutorial, Lviv, Ukraine, 380 p.
3. Kartuzov, Ye.P. (2012), "Determining the financial security of an enterprise: notion, contents, value and functional aspects", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8(134), pp. 172-181.
4. Orekhova, K.V. (2014), "The process for forming a financial security strategy of an enterprise", *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 17, Vol. 2, pp. 158-172.
5. Orekhova, E.V. (2014), "The strategy to ensure the financial security of an enterprise", *Aktualnye voprosy ekonomicheskikh nauk*, no. 38, pp. 125-130.
6. Oleksiuk, T.V. (2015), "Strategy management of financial security of engineering enterprises: theoretical aspects", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky : [elektronne naukovye fakhove vydannia]*, Iss. 7, pp. 438-442, available at: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/95.pdf> (access date March 03, 2016).
7. Papka, O.S. (2011), "Theoretical aspects of formation of the financial security strategy of insurance corporations", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 3, Vol. 3, pp. 161-164.
8. Zaporozhtseva, L.A. and Riabikh, M.E. (2013), "Developing software companies financial security", *Fundamentalnye issledovaniia*, no. 11-8, pp. 1637-1642.
9. Gusev, Yu.V. and Lemesh, I.V. (2005), *Strategicheskii menedzhment* [Strategical management], NGUEU, Novosibirsk, Russia, 158 p.
10. Orlyk, O.V. (2015), "The analysis of factors that influence economic security of the enterprises and methods of protection from threats and neutralize their consequences", *Trendy ta innovatsii v suchasni ekonomitsi* [Trends and innovations in modern economy], monograph, KhNUBA, Kharkiv, Ukraine, pp. 154-165.
11. Blank I.A. "Financial strategy of an enterprise", available at: http://lib100.com/book/management/financial_strategy/ (access date January 19, 2016).
12. Yakovleva, I.N. (2009), *Spravochnik po finansovoy strategii i taktike* [The financial strategy and tactics manual], Professionalnoe izdatelstvo, Moscow, Russia, 336 p.
13. Orlyk, O.V. (2015), "Technology of financial and economic security management of enterprises", *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu im. Olesia Honchara. Seriya: Ekonomika*, Iss. 9(1), Vol. 23, no. 10/1, pp. 80-89.
14. Balatskyi, Ye.O. (2015), "Strategy of adm of financial safety of enterprise: modern realities", *Efektivna ekonomika : [elektronne naukovye fakhove vydannia]*, no. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4237> (access date January 30, 2016).
15. Bilomistna, I.I. and Hrokholska, Ye.I. "The strategy to ensure the financial security of Ukrainian industrial enterprises", available at: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/28928/26002> (access date January 31, 2016).

Орлик О.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета – комплексне дослідження особливостей та основ формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувалися такі методи: аналізу та синтезу – для узагальнення наукових підходів щодо трактування поняття «стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства», визначення сутнісних характеристик та формування авторського визначення даного поняття; абстрактно-логічний – для з'ясування значення і місця стратегії фінансово-економічної безпеки у загальній фінансовій стратегії підприємства, теоретичного узагальнення та формування висновків; системного аналізу, абстрагування, логічних узагальнень – при визначенні основних стратегічних цілей фінансово-економічної безпеки та особливостей процесу формування та реалізації стратегії її забезпечення на підприємствах.

Результати. Уточнено сутнісні характеристики та сформульовано авторське визначення поняття «стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства». Визначено основні стратегічні цілі фінансово-економічної безпеки підприємства. Запропоновано авторський підхід щодо виділення основних етапів процесу формування і реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки на підприємствах.

Наукова новизна. Набула подальшого вирішення проблема виявлення особливостей процесу формування та реалізації стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах динамічності зовнішнього середовища. У зв'язку з цим окреслено основні стратегічні цілі фінансово-економічної

безпеки та її місце в загальній фінансовій стратегії підприємства. Запропоновано авторське визначення поняття «стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства» та алгоритм формування і реалізації даної стратегії на підприємствах.

Практична значущість. Запропонований алгоритм формування та реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки може бути використаний в практиці фінансово-господарської діяльності підприємств України при організації системи забезпечення їх фінансово-економічної безпеки.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, стратегія, стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства.

Orlyk O.V. CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF PROVIDING FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE STRATEGY

Purpose – a comprehensive study of the features and the foundations of the formation of the financial and economic security of an enterprise ensuring strategy.

Methodology of research. The study includes the following methods: analysis and synthesis – to summarize the scientific approaches to the interpretation of the concept of "strategy of financial and economic security of an enterprise", determination of the essential characteristics and the formation of the author's definition of the given concept; abstract logic – in order to understand the value and place of financial and economic security strategy for the overall financial strategy of an enterprise, theoretical generalizations and drawing conclusions; system analysis, abstraction, logical generalizations – when determining the main strategic goals of financial and economic security and features of the process of formation and implementation of strategy of its ensuring at the enterprises.

Findings. The essential characteristics were clarified and the original definition of "strategy of financial and economic security" was formulated. The main strategic objectives of financial and economic security of an enterprise were defined. The author's approach to the definition of the main stages of the process of formation and implementation of the strategy of financial and economic security in enterprises was proposed.

Originality. The problem of identifying features of the process of formation and implementation of the strategy to ensure the financial and economic security of an enterprise in a dynamic environment has received solution. Therefore the basic strategic objectives of financial and economic security and its place in the overall financial strategy of an enterprise were defined. The author's definition of "financial and economic security of the enterprise strategy" and an algorithm for the formation and implementation of this strategy in an enterprise have been proposed.

Practical value. The proposed algorithm of formation and implementation of financial and economic security strategy can be used in the practice of financial and economic activity of Ukrainian enterprises during organization of their financial and economic security ensuring system.

Key words: financial and economic security, strategy, strategy of financial and economic security of an enterprise.

Орлик О.В. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ СТРАТЕГИИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель – комплексное исследование особенностей и основ формирования стратегии обеспечения финансово-экономической безопасности предприятия.

Методика исследования. В процессе исследования использовались следующие методы: анализа и синтеза – для обобщения научных подходов к трактовке понятия «стратегия финансово-экономической безопасности предприятия», определения сущностных характеристик и формирования авторского определения данного понятия; абстрактно-логический – для уяснения значения и места стратегии финансово-экономической безопасности в общей финансовой стратегии предприятия, теоретического обобщения и формирования выводов; системного анализа, абстрагирования, логических обобщений – при определении основных стратегических целей финансово-экономической безопасности и особенностей процесса формирования и реализации стратегии ее обеспечения на предприятиях.

Результаты. Уточнены сущностные характеристики и сформулировано авторское определение понятия «стратегия финансово-экономической безопасности предприятия». Определены основные стратегические цели финансово-экономической безопасности предприятия. Предложен авторский подход к выделению основных этапов процесса формирования и реализации стратегии финансово-экономической безопасности на предприятиях.

Научная новизна. Получила дальнейшее решение проблема выявления особенностей процесса формирования и реализации стратегии обеспечения финансово-экономической безопасности предприятий в условиях динамичности внешней среды. В связи с этим определены основные стратегические цели финансово-экономической безопасности и ее место в общей финансовой стратегии предприятия. Предложено авторское определение понятия «стратегия финансово-экономической безопасности предприятия» и алгоритм формирования и реализации данной стратегии на предприятиях.

Практическая значимость. Предложенный алгоритм формирования и реализации стратегии финансово-экономической безопасности может быть использован в практике финансово-хозяйственной деятельности предприятий Украины при организации системы обеспечения их финансово-экономической безопасности.

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, стратегия, стратегия финансово-экономической безопасности предприятия.